

شناخت چالش‌های آموزش در فضای مجازی و ارائه

راهکارهای مفید

فرناز احمدی ahmadi.fr.nz@gmail.com

(۱) رشتنخوار، اداره آموزش و پرورش

چکیده: با شیوع ویروس کوید ۱۹ از اسفندماه سال ۱۳۹۸ و لزوم حفظ سلامتی دانش آموزان و معلمان، آموزش حضوری جای خود را به آموزش در فضای مجازی داده به طوری که تاکنون آموزش برخط در ایران اینگونه فراگیر نبوده است. لذا چالش‌های ایجاد شده در این فرآیند که به صورت موردی بر روی دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان رشتنخوار بررسی گردیده، در این مقاله ذکر شده و در انتها راهکارهایی برای رفع این چالش‌ها ارائه خواهد گردید.

کلمات کلیدی: چالش، آموزش در فضای مجازی

۱. مقدمه

استفاده از این ابزارها به آموزش و پشتیبانی احتیاج داشته و تهیه این وسایل گران قیمت برای تمامی دانش آموزان مقدور نمی باشد. حتی برخی خانواده‌ها مخالف استفاده فرزندان خود از موبایل و حضور آنها در شبکه‌های اجتماعی هستند.

۲. امکان رخدادهای پیشامدهای غیرمنتظره

به علت حجم بالای انتقال اطلاعات، امکان عدم پشتیبانی بار روزانه توسط سرور وجود دارد. از طرفی با قطع شدن اینترنت و یا حتی وقوع اشکال نرم افزاری/سخت افزاری برای ابزار ارتباطی دانش آموز یا معلمان کلاس تشکیل نمی گردد [۱].

۳. تمرکز کمتر دانش آموزان

با تدریس در فضای مجازی به دلیل اینکه دانش آموز باید از موبایل یا ... استفاده کند امکان ارتباط چشمی وجود ندارد لذا تمرکز دانش آموزان بر روی موضوع تدریس کمتر است. همچنین حضور در خانه، خود عاملی برای ایجاد حواس پرتی است چرا که هر لحظه امکان برقراری تماس به تلفن، به صدا درآمدن زنگ درب منزل یا ایجاد شدن مشکلی برای یکی از اعضای خانواده وجود دارد.

۴. کاهش ابزارهای تدریس معلمان

با شیوع ویروس کوید ۱۹ از اسفند ماه سال ۱۳۹۸ و امکان انتقال فرد به فرد ویروس، تدریس حضوری در مدارس ایران تعطیل شد و تدریس در بستر اینترنت جای آن را گرفت. در این مقاله، مطالعه موردی بر روی دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان رشتنخوار انجام شده است و چالش‌های تدریس مجازی ذکر و راهکارهای پیشنهادی نیز ارائه شده است.

۲. چالش‌های آموزش در فضای مجازی

در سالیان گذشته نیز از آموزش در فضای مجازی بهره‌گیری شده اما تا به امروز این چنین همه‌گیر نشده است. همواره رویکرد موسسات آموزشی بر این بوده که آموزش حضوری بر آموزش مجازی اولویت داده شود اما با شیوع ویروس کوید ۱۹ به ناچار آموزش‌ها از شیوه حضوری به شیوه برخط تبدیل شدند و چالش‌هایی پیش‌روی مدرسین قرار گرفت.

در این مقاله چالش‌ها در ۸ دسته تقسیم بندی شده اند:

۱. نیاز به فناوری‌های جدید

آموزش در فضای مجازی نیازمند ابزارهای جدیدی است، از جمله:

- اینترنت پرسرعت
- ابزارهای ارتباطی از قبیل موبایل یا لپ‌تاپ.
- سروری قدرتمند که بتواند تمامی دانش‌آموزان و معلمان را پشتیبانی کند.

سردرگمی هر یک از اعضای شرکت کننده در کلاس، مشکل در اسرع وقت حل گردد.

- به خانواده های کم بضاعت برای تهیه ابزارهای ارتباطی کمک شود.
- خانواده ها توجیه شوند که در شرایط کنونی استفاده از یک وسیله ارتباطی برای آموزش فرزندشان ضروری است اما آنها می توانند در کنار فرزند خود قرار گرفته و از آنها مراقبت کنند.
- اینترنت پرسرعت و رایگان در اختیار تمامی دانش آموزان قرار گیرد.

۲. راهکار چالش دوم

پیش از کلاس سناریوهایی توسط معلم به منظور پیروی دانش آموزان از آن در زمان بروز مشکل، تدوین شده و به آنها اطلاع رسانی گردد. مثلا تشکیل کلاس جبرانی در ساعت مشخص، آموختن درس توسط ویدئوهای آموزشی و ...

۳. راهکارهای چالش سوم

- از خانواده ها درخواست شود که در ساعت کلاسی دانش آموز حتما از آنها بخواهند در اتاقی ساکت حضور پیدا کنند.
- در طول کلاس، دانش آموز و معلم به بحث های چالش برانگیز بپردازند تا کلاس پویا و با نشاط باشد.
- تدریس با سرعت کمتری انجام شود.

۴. راهکار چالش چهارم

- از سرورهای قدرتمندی همچون Adobe Connect که امکان استفاده از تخته کلاسی، تدریس از روی فایل و پرسش کلاسی را دارند، استفاده شود.

۵. راهکارهای چالش پنجم

- در حین کلاس و در بازه های زمانی تصادفی، معلم از دانش آموزان بخواهد حضور خود را با فرستادن علامتی مثلا ارسال عدد ۱ اعلام کنند.

زبان بدن، ارتباط چهره به چهره، دریافت بازخورد از دانش آموزان و همچنین صدای معلمان از جمله ابزارهای مهمی هستند که در آموزش حضوری استفاده می شوند. اما با آموزش در فضای مجازی دو فاکتور اول حذف شده و فقط صدای معلم در اختیار دانش آموز قرار می گیرد [۱].

۵. امکان عدم حضور دانش آموز

در آموزش در فضای مجازی امکان دارد که دانش آموز در ابتدای کلاس اعلام حضور کند و سپس کلاس را ترک کند.

۶. حذف شدن اجبار مطالعه از روی دانش آموزان

در تدریس حضوری دانش آموز هر روز خود را موظف به مطالعه درس می کند چرا که امکان پرسش کلاسی وجود دارد اما در آموزش مجازی به علت جزوه باز بودن امتحانات، دانش آموزان دیگر اجباری برای مطالعه نمی بینند.

۷. کاهش حس رقابت

با حذف ارتباط چهره به چهره بین دانش آموزان، حس رقابت کمتری بین آنها به وجود می آید.

۸. آسیب چشمی به دانش آموزان

استفاده از فناوری های جدید برای همه دانش آموزان ممکن نیست مثلا دانش آموزان دارای مشکلات چشمی در صورت استفاده مداوم از موبایل و ... در معرض آسیب های فراوانی قرار می گیرند. همچنین برای کلیه دانش آموزان استفاده مداوم از این قبیل ابزارها توصیه نمی شود.

۳. راهکارهای پیشنهادی

پیش از این به چالش های آموزش در فضای مجازی پرداخته شد و اکنون راهکارهای پیشنهادی برای کاهش اثرات سوء این چالش ها بر دانش آموزان ارائه می گردد.

۱. راهکارهای چالش اول

- نحوه استفاده از سرور موردنظر توسط شخص خبره به دانش آموزان و معلمان آموزش داده شود و همچنین همواره این پشتیبانی وجود داشته باشد تا در صورت ایجاد مشکل برای سرور و یا

مراجع

1. Wei Bao, *COVID-19 and online teaching in higher education: A case study of Peking University*, **Human Behavior And Emerging Technologies**, vol 2(2020)

- دانش آموزانی که در کلاس فعالیت ندارند، شناسایی شده و به مشاور مدرسه معرفی گردند.

۶. راهکارهای چالش ششم

- تکالیف خارج از کلاس به دانش آموز داده شود و این تکالیف حتما کنترل گردند.
- از دانش آموز خواسته شود پیش مطالعه‌ای داشته باشد و این مهم کنترل گردد.
- سوالات به نحوی طراحی شوند که داده های اولیه مسئله توسط خود دانش آموز تخمین زده شود تا همه دانش آموزان به جواب های یکسانی نرسند و امکان تقلب کم شود.
- از دانش آموزان سوال های تحلیلی پرسیده و وابستگی سوالات به کتاب کم شود.
- ترتیب سوالات امتحان به صورت تصادفی بین دانش آموزان تغییر کند و امکان بازگشت به سوال قبل برداشته شود. همچنین می توان از بانک سوال استفاده کرد.
- در صورت امکان، امتحانات پایان ترم به صورت حضوری با رعایت پروتکل های بهداشتی برگزار شود.

۷. راهکار چالش هفتم

- به منظور ایجاد رقابت، حتما از دانش آموزان فعال تقدیر شود.

۸. راهکار چالش هشتم

- ساعت کلاسی از ۹۰ دقیقه به ۲۰-۳۰ دقیقه کاهش و تعداد کلاس افزایش یابد.

۴. نتیجه گیری

دانش آموزان طی سال های زیادی به آموزش حضوری عادت کرده اند و تغییر نوع آموزش باعث ایجاد مشکلاتی در فرآیند یادگیری آنان خواهد شد.

این مقاله به ۸ چالش آموزش در فضای مجازی پرداخته و راهکارهای پیشنهادی ارائه شده است تا از اثرات سوء این چالش ها کاسته گردد.

Recognizing Challenges of Online Teaching and Presenting Useful Solutions

Ahmadi/farnaz

ahmadi.fr.nz@gmail.com

Abstract: *With the outbreak of the Covid-19 in March 2020 and the need to protect the health of students and teachers, face-to-face teaching has changed to online teaching. Yet, online teaching has not been widespread in Iran. Therefore, the challenges of this method, investigated in a case study of female high school students in Roshtkhar, are reviewed in this paper. Finally, solutions are presented.*

Keywords: challenges, online teaching

PACS No.: *Opportunities and challenges of online teaching*

Email: ahmadi.fr.nz@gmail.com

Tel: 05138824456

Mobile: 09155323146